

Izhodišča za pripravo Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050

1. Uvod

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SPRS) je bila sprejeta 18. junija 2004 v Državnem zboru kot temeljni strateški dokument za usmerjanje prostorskega razvoja države (Odlok o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije, U.I., št. 76/2004). SPRS je bila pripravljena kot medsektorski dokument, v katerem so bili usklajeni izhodišča, cilji, prioritete in zasnove prostorskega razvoja. Skupaj s takratno Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije je predstavljala krovni dokument za usmerjanje razvoja in osnovo za usklajevanje sektorskih politik v državi.

Ob svoji uveljavitvi v letu 2004 je bila SPRS moderen dokument, v katerem so zastavljeni še vedno aktualni in tudi v evropskem kontekstu ustrezni prostorsko razvojni cilji, ki pa bi jih bilo treba ob prenovi strategije konkretizirati in z namenom učinkovitejšega spremljanje uresničevanja ciljev, tudi kvantificirati. Po več kot desetletju izvajanja je napočil čas za kritično preveritev stanja, ciljev in usmeritev ter dogovor o potrebnih spremembah.

Izvajanje SPRS je deloma, ne pa v celoti, sledilo prostorskim ciljem in prioritetam ter nalogam, opredeljenih v IV. poglavju SPRS. Pripravljene so bili prostorski akti za številne prostorske ureditve državnega pomena (pretežno državna infrastruktura s področja prometa in energije, pa tudi vodnih ureditev), čemur pa v enaki dinamiki niso sledile investicije. Nekateri sektorji so uspešno sledili usmeritvam SPRS (npr. zmanjševanje vojaških območij v območjih poselitve), deloma pa se usmeritve niso izvajale, zlasti na področju priprave programov urbanega razvoja, ali pa so se izvajale drugače, kot je bilo zastavljeno, na primer na področju mreže odlagališč komunalnih odpadkov.

Regionalna raven prostorskega načrtovanja po uveljavitvi SPRS ni bila vzpostavljena. Odsotnost regionalne ravni prostorskega načrtovanja je najbolj opazna pri občinskih prostorskih aktih, ki so večinoma osredotočeni na izvedbene vidike prostorskega razvoja, ne upoštevajo pa širšega prostorskega okvira ali vseh usmeritev SPRS ter se pri razvojnih vprašanjih redko povezujejo s širšim prostorom. Uveljavila se je sektorizacija prostora, s katero prostor postaja poligon za merjenje moči

pri uveljavljanju sektorskih interesov od razvojnih do varstvenih. Kriterijski pristop, ki smo ga uveljavili namesto rigidnih prostorskih usmeritev, katerega osrednja ideja je v procesih odločanja slediti predhodno usklajenim kriterijem, ni več učinkovit; po letu 2004 je bila namreč sprejeta sektorska zakonodaja, ki je kriterije spremenila brez predhodne uskladitve.

Ministrstvo je leta 2015 v skladu z svojimi pristojnostmi na področju urejanja prostora pripravilo izhodišča za prenovo SPRS. Na tej podlagi je pričelo s strokovnimi aktivnostmi za pripravo dokumenta. Po sprejemu Zakona o urejanju prostora v letu 2017 (U. I. RS, št. 61/2017, v nadaljnjem besedilu ZUreP-2) so bila izhodišča usklajena z določili novega zakona (68. člen), proces prenove pa je postal proces priprave nove SPRS, ki bo nadomestila veljavno SPRS iz leta 2004.

Kot korak na poti k doseganju dolgoročnih ciljev in usmeritev SPRS, bo pripravljen akcijski program za njeno izvajanje, ki bo vključeval naloge ter povezal merljive cilje prostorskega razvoja z izvajanjem sektorskih politik v konkretnem programskem obdobju.

Izhodišča za prenovo Strategije so pripravljena na podlagi spremljanja, analize in ocene stanja prostorskega razvoja v prostoru, Poročila o prostorskem razvoju Slovenije (MOP, 2016) ter aktivnega sodelovanja udeležencev pri urejanju prostora ter širše strokovne in zainteresirane javnosti.

2. Pravni okvir za pripravo nove SPRS 2050

Strategija prostorskega razvoja Slovenije, ki jo je leta 2004 sprejel Državni zbor RS z odlokom (Ur. I. RS, št. 76/2004) je bila pripravljena kot medsektorski dokument, v katerem so bili usklajeni izhodišča, cilji, prioritete in zasnove prostorskega razvoja. Skupaj s takratno Strategijo gospodarskega razvoja je predstavljala krovni dokument za usmerjanje razvoja in osnovo za usklajevanje sektorskih politik v državi.

Pravna podlaga za njeno pripravo je bil **Zakon o urejanju prostora** iz leta 2002 (U. I. RS, št. 110/02, 8/03 - popr., 58/03 - ZZK-1, 33/07 – ZPNačrt, 108/09 - ZGO-1C in 80/10 – ZUPUDPP; v nadaljnjem besedilu ZUreP-1) in podzakonski Pravilnik o podrobnejši vsebini, obliki in načinu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije ter vrstah njegovih strokovnih podlag (Uradni list RS, št. 38/03).

V letu 2007 je bil sprejet novi **Zakon o prostorskem načrtovanju** (U. I. RS, št. 33/07, 70/08 - ZVO-1B, 108/09, 80/10 - ZUPUDPP, 43/10 ZKZ-C, 57/12, 57/12 - ZUPUDPP-A, (109/12), 76/14 - odl. US, 61/17, v nadaljnjem besedilu ZPNačrt), ki je na državni ravni predvidel zamenjavo SPRS z Državnim strateškim prostorskim načrtom (v nadaljnjem besedilu: DSPN). DSPN ni bil pripravljen in sprejet, zato je bilo ob interventni spremembi ZPNačrt v letu 2011 v prehodne določbe vključeno določilo, s katerim je bila dana možnost spreminjanja in dopolnjevanja SPRS iz leta 2004, vendar pa vključitev bolj celovitih določil zaradi hitrega postopka spreminjanja zakona ni bila mogoča.

Ker SPRS v veljavnih prostorskih predpisih od uveljavitve Zakona o prostorskem načrtovanju dalje ni imela izrecne pravne podlage, jo novi ZUreP-2 (U. I. RS, št. 61/17) ponovno vpeljuje kot temeljni instrument usmerjanja prostorskega razvoja države.

SPRS je skladno z določili 66. člena ZUreP-2 temeljni strateški prostorski dokument za dolgoročno usmerjanje prostorskega razvoja države. Je krovni akt, ki določa strateške usmeritve in izhodišča na regionalni in lokalni ravni, hkrati pa je osnova za usklajevanje sektorskih politik. Poleg navedenega člen predvideva medresorsko usklajevanje razvojnih dokumentov države in upoštevanje razvojnih ciljev EU, pri čemer naj SPRS deluje kot usklajen nabor razvojnih ciljev države, ki z umestitvijo v SPRS dobijo svojo ustrezno prostorsko komponento ali pa je ta določena v drugih razvojnih dokumentih, vendar skladno s SPRS. Na ta način je mogoče zagotoviti večjo učinkovitost pri izvajanju strateških razvojnih ciljev države ter se izogniti situacijam, da zaradi ločene obravnave po posameznih resorjih pride do prostorske neizvedljivosti na operativni ravni. Gre za uresničevanje načela usklajevanja interesov na najvišji ravni državnih razvojnih dokumentov.

Ministrstvo je pripravilo in predstavilo Izhodišča za prenovu SPRS na javnem posvetu, 22. maja 2015 in nanj pridobilo mnenja udeležencev o izpostavljenih izzivih, povezanosti razvojnih in prostorskih vsebin, vključevanju prostorskih vidikov v razvojne dokumente države, obravnavi specifičnih vsebin ali območij, ključnih dejavnikov za izvajanje strategije, procesnemu načrtu za vključevanju javnosti ter drugih vidikih (https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/d3902fbb30/1posvetovanje_povzetek_mnenj.pdf). Omogočeno je bilo tudi dajanje pripomb v elektronski obliki. Na osnovi podanih mnenj in posredovanih predlogov je ministrstvo pripravilo dopolnjena izhodišča, ki štejejo kot izhodišča na podlagi 68. člena ZUreP-2, ki je bil sprejet novembra 2017.

3. Vsebinski razlogi za pripravo nove SPRS 2050

V desetletju po sprejemu SPRS (2004-2014) so se v Sloveniji, Evropi in svetu še okrepili nekateri že prej prisotni izzivi, kot so velika rast tokov dobrin, energije, informacij, kapitala ter globalizacija z vzponom novih gospodarstev. Okrepila so se razvojna žarišča na daljnem vzhodu in predlogi povezovanja z Evropo, ki zahtevajo premislek v slovenskih strateških usmeritvah glede velikih infrastruktur, pri čemer je treba upoštevati tudi politične napetosti in nevarnosti oboroženih konfliktov v vzhodni Evropi in na Bližnjem vzhodu. V svetu in tudi v Evropi se krepi vloga velikih urbanih središč, ki ustvarjajo nove možnosti za doseganje prostorskih ciljev, hkrati pa odpirajo vprašanja upravljanja območij (teritorial governance) ter vloge obstoječih upravnih struktur. Soočeni smo z izzivi revitalizacije mest in obvladovanja njihove širitve, izgubo tradicionalnih značilnosti kulturnih krajin in kulturne dediščine ter siromašenjem naravnih virov.

V letu 2008 je nastopila gospodarska kriza, ki je nesimetrično prizadela države in regije, drastično vplivala na migracijske tokove ter zmanjšala investicijske aktivnosti. Ugoden trend zmanjševanja razlik med evropskimi regijami v letih pred krizo se je z letom 2008 prekinil in obrnil. Ob soočanju z gospodarsko in finančno krizo so v ospredje stopila vprašanja aktiviranja endogenih potencialov območij in regij za trajnostni razvoj in gospodarsko rast, pa tudi nekatera konceptualna vprašanja družbenega razvoja, povezana s povečevanjem družbenih razlik in zmanjševanjem blaginje.

V času po sprejetju SPRS se je še povečalo zavedanje o obsegu in posledicah podnebnih sprememb s povečanjem intenzitete in številom ekstremnih vremenskih dogodkov, poplav, suš, povečevanjem škodnih dogodkov ter ogrožanjem zdravja in življenja prebivalcev. Povečalo se je tudi zavedanje o posledicah demografskih sprememb, še zlasti v državah s hitro starajočim se prebivalstvom med katere sodi tudi Slovenija, in njihovim vplivom na vzdržnost pokojninskih in zdravstvenih sistemov, zmanjševanje števila aktivnega (delovno sposobnega) prebivalstva ter prihodnje blaginje. Demografske spremembe, s katerimi se danes soočamo, bistveno zaznamujejo tudi procese v prostoru, ki se med drugim kažejo v razvoju mest in naselij, v razvoju podeželja, regij in drugih posameznih prostorsko specifičnih območij.

Spremenile so se nekatere geopolitične okoliščine. Slovenija je po vstopu v EU in schengenski mejni režim postala del enotnega notranjega trga EU, vse njene državne meje so notranje meje EU. Spremembe mejnega režima že imajo in bodo imele vpliv na spremenjeno prostorsko strukturo območij ob meji, ki se nahajajo v vplivnih območjih večjih sosednjih mest, na spremenjene in okrepljene migracijske tokove, možnosti oskrbe in priložnosti za delo prebivalcev na obeh straneh meje. Po vstopu v EU se je Slovenija vključila v nove oblike čezmejnega (instrument evropskega združenja za teritorialno sodelovanje) in makro regionalnega povezovanja (makro regije). Izboljšanje čezmejnega sodelovanja prinaša nove priložnosti in izzive.

Med razloge za prenovu SPRS sodi tudi zavedanje o omejenem doseganju v dokumentu zastavljenih ciljev, ki so deloma povezani tudi s spremenjenim normativnim okvirom tako razvojnega načrtovanja (kjer je bila SPRS uvrščena med sektorske dokumente, kar zmanjšuje njeno vlogo pri omogočanju sinergij v prostoru), kot tudi na področju prostorskega načrtovanja z uveljavitvijo ZPNačrt (npr. opustitev prostorskega načrtovanja na regionalni ravni, kot je bila predvidena z ZUreP-1, združitev strateške in izvedbene vsebine občinskih prostorskih načrtov, opustitev sistema spremljanja stanja, predviden sprejem novega državnega strateškega prostorskega načrta). Sprejete so bile druge nove oziroma prenovljene EU politike, ki zahtevajo izpolnjevanje določenih ciljev, ali vplivajo na dosedanje strateške razvojne opredelitve (npr. Strategija EU 2020, Teritorialna agenda EU 2020, Direktiva o pomorskem prostorskem načrtovanju, EU prometna politika TEN – T, Podnebno-energetski program idr.).

Nova SPRS bo tudi vključevala ključne usmeritve Urbane Agende EU, ki je bila sprejeta spomladi 2016, v okviru nizozemskega predsedovanja Svetu EU. Izzivi prihodnjega prostorskega razvoja že vključujejo tudi vprašanje nove vloge mest v Evropi in nacionalnih okvirih.

4. Ključna načela, na katerih zemlji nova SPRS 2050

Strategija izhaja iz dejstva, da je nacionalni prostor osnova za razvoj države ter zagotavljanje dolgoročne blaginje in kakovosti življenja prebivalcev Slovenije. Razvoja države namreč ni mogoče načrtovati in izvajati brez premislekov o prostorskih potencialih ter o njihovem vključevanju v razvoj države v dolgoročni perspektivi. Pri tem SPRS sledi načelom urejanja prostora (2. poglavje ZUreP-2), zlasti načelom trajnostnega prostorskega razvoja, identitete prostora, usmerjanja poselitve ter

usklajevanje interesov. Poleg navedenih pa SPRS izpostavlja še krepitev prostorske kohezije, dolgoročno naravnost, celovit pristop na območje ter varčno rabo virov in zemljišč.

- Prostor je temeljni razvojni okvir države

Prostor je osnova za narodov razvoj. Stanje gospodarske javne infrastrukture, prometne infrastrukture, dostopnost do dejavnosti javnega pomena in storitev, ohranjenost naravnih vrednot in kulturne dediščine, dostopnost do zelenih površin, možnosti za rekreacijo in kakovostno preživljanje prostega časa ter dostopnost do stanovanj so značilnosti prostora, ki vplivajo na kakovost bivanja in blaginjo prebivalcev ter učinkovitost in konkurenčnost nacionalnega gospodarstva. Dokument bo izpostavil prostorske potenciale in prostorske vidike za udejanjanje sektorskih politik skozi prizmo doseganja največjih možnih sinergij z drugimi sektorskimi in razvojnimi politikami na različnih ravneh prostorskega razvoja. To pomeni še zlasti usklajevati družbene in gospodarske zahteve po namenski rabi prostora z ekološkimi in kulturnimi funkcijami območij in s tem prispevati k trajnostnemu prostorskemu razvoju, ki je uravnotežen na regionalni ravni.¹

- Trajnostna razvojna usmeritev

SPRS bo sledila trajnostni razvojni usmeritvi, ki jo bo, izhajajoč iz naravnih, kulturnih in prostorskih vrednot v dolgoročni viziji prostorskega razvoja nadgradila s prostorskimi potenciali države kot celote in njenih specifičnih območij (gorskih, morskih in obalnih, ravninskih, hribovitih, kraških, gozdnatih, kmetijskih, degradiranih in naravno ohranjenih) ter mest. Hkrati s tem bo sledila tudi načelom varčne in vzdržne rabe naravnih in antropogenih virov ter prostora. Na poselitvenih območjih bo usmerjala v prednostno uporabo potenciala prostih in slabo izkoriščenih površin za notranji razvoj mest in drugih naselij ter prenovo.

- Krepitev prostorske kohezije

Prostorska kohezija je poleg gospodarske in družbene kohezije tretji podporni steber EU in ni pomembna le za področje prostora, temveč je medsektorska oziroma čezsektorska, ker se prepleta z drugimi celostnimi politikami na področju okolja, narave, človekovih in medgeneracijskih pravic. Nova razvojna paradigma EU 2014-2020 - pametna rast, vključujoča rast in trajnostna rast - širi pomen in vplivnost prostorskega upravljanja, saj gre za pametno rast takrat, kadar izhaja iz povezanega uresničevanja različnih nacionalnih prioritet na načine, ki so skladni s prostorskimi potenciali določenega območja. Za zagotavljanje sinergij in kohezije interesov v prostoru je treba uveljaviti komunikacijsko intervventno logiko prostorskega razvoja, ki temelji na iskanju presečnih interesov v prostoru ter okrepiti horizontalno funkcijo upravljanja prostora, zastavljeno z ukrepi, ki k temu vodijo, kot so periodično spremljanje prostorskega razvoja in njegovo vrednotenje, informacijske naloge, strokovna podpora nosilcem prostorske politike, raziskave prostorskega razvoja, promocija prostorskih vrednot, usposabljanje ter razvoj podlag za prostorsko upravljanje (npr. metodologije, orodja, registri, katalogi, smernice, priporočila). Te aktivnosti in ukrepi bodo podrobneje opredeljeni v akcijskem programu SPRS v navezavi na usmeritve SPRS.

- Dolgoročna naravnost in ciljno doseganje usmeritev v srednjeročnih obdobjih

¹ Povzeto po ESDP, Potsdam, 1999

SPRS bo podala jasen dolgoročen in strateški okvir prostorskega razvoja države do leta 2050 (vizijo prostorskega razvoja) za vse razvojne in sektorske politike na državni, regionalni in lokalni ravni ter izhodišča za vključevanje prostorskih vidikov za doseganje načel trajnostnega in vzdržnega prostorskega razvoja na različnih območjih. Za srednjeročno obdobje bo prenovljena SPRS vključevala srednjeročne merljive cilje prostorskega razvoja kot korak na poti k doseganju dolgoročnih ciljev in jih povezala z izvajanjem sektorskih politik.

- Usklajevanje politik

Proces prenove SPRS bo potekal skozi proces usklajevanja politik ob uporabi komunikacijske interventne logike. Namen procesa je oživiti in vzpostaviti sodelovanje med različnimi akterji za oblikovanje skupne vizije in razvojnih ciljev, kot okvirja za ustvarjanje sinergij med politikami in za prostorsko usklajen pristop. Usklajene in s prostorskimi vidiki podprte odločitve o razvoju bodo prispevale k boljšemu poslovnemu okolju in k odpravi administrativnih ovir, ki izhajajo iz neusklajenosti politik. Prenovljena SPRS bo medsektorski dokument, kar pomeni na eni strani, da bodo v proces oblikovanja politike vključeni sektorji, na drugi strani pa se bo izvajanje strategije naslonilo na sektorske ukrepe, ki morajo biti usklajeni s skupno prostorsko razvojno vizijo.

- Celovit pristop pri obravnavi območij

Celovita obravnava prostorskih potencialov območij prinaša večje možnosti za ustvarjanje dodatnih sinergij med akterji, ukrepi in njimi. Prenovljena SPRS bo vzpostavila temelje za celovito obravnavo na funkcionalnih območjih ter teritorialni dialog kot podlago za usklajeno izvajanje prostorske vizije. Pri tem se bo naslonila na dosedanje dobre izkušnje pri povezovanju prostorskega načrtovanja in regionalnega razvoja, izvajanje instrumenta urbani razvoj v okviru novega programskega obdobja ter delo koordinacijske skupine za pomorsko prostorsko načrtovanje.

- Usmerjanje poselitve

Slovenija ima preko 6000 naselij (po podatkih SURS je bilo 1. januarja 2018 v Sloveniji 6.035 naselij), od katerih jih je bilo 57 brez prebivalcev. Slovenija ima razmeroma majhna mesta, največje je Ljubljana s skoraj 300.000 prebivalci, kar jo v evropskem merilu uvršča med mala mesta. V Sloveniji je 101 urbano naselje z več kot 2000 prebivalci, od katerih jih ima 67 status mesta, v katerih živi nekaj manj kot milijon prebivalcev. Mesta in druga urbana naselja so nosilci urbanih funkcij (specializirane storitve javnega pomena, delovna mesta, stanovanja), ki jih zagotavljajo prebivalcem naselja in širši okolici, zato je treba krepiti njihovo opremljenost ter zagotoviti ustrezno povezanost in dostopnost na funkcionalnem–širšem urbanem območju.

- Prostorska prepoznavnost – identiteta

Prostorsko prepoznavnost - identiteto ustvarjajo naravne, krajinske in grajene strukture, ki izstopajo zaradi svojih lastnosti, strukture, položaja, kulturnega ali simbolnega pomena. Slovenija je prepoznavna po velikem deležu naravno ohranjenih območij, izjemnih naravnih vrednotah in kulturni dediščini ter bogatem in raznolikem mozaiku kulturne krajine. Najvrednejši deli se varujejo po predpisih ohranjanja narave in kulturne dediščine, za prostorsko identiteto pa je pomembno tudi upravljanje s prostorom in njegovimi elementi izven varovanih območij. Zato je treba poleg ohranjanja prostorske prepoznavnost v varovanih območjih, zagotoviti tudi, da bodo ohranjeni deli prostora izven teh območij, ki so pomembni za prepoznavnost naselij in krajine.

- Varčna in vzdržna raba virov in zemljišč

Nenehna rast rabe okoljskih virov in pritisk na spreminjanje zemljišč za gradnjo ni nujen in izključni pogoj za gospodarski razvoj in doseganje blaginje prebivalstva. Prostorska in okoljska politika že vrsto let gradita na uveljavljanju trajnostne rabe virov, a večinoma neuspešno. Potrošništvo kot prevladujoč življenjski in razvojni vzorec, se kaže tudi v odnosu do prostora in kulturne dediščine, kjer se še vedno soočamo s širitvami urbaniziranih površin in fragmentaciji prostora ob hkratnem opuščanju površin znotraj naselij ali njihovi neprimerni oz. nezadostni rabi. Da bi to presegli, je potrebna vključitev konceptov varčne in vzdržne rabe virov in zemljišč tudi v gospodarsko in razvojno politiko države. večjo pozornost je treba nameniti urbani prenovi ter prenovi degradiranih urbanih območij, vključno z objekti in območji kulturne dediščine. Nove namembnosti prostora, npr. zelena industrijska območja, ki temeljijo na simbiozi gospodarskih subjektov s kompatibilno rabo virov in tehnologij v smeri krožnega gospodarstva, prispevajo k manjši rabi primarnih virov in energije.

5. Predvidena struktura in vloga prenovljene SPRS

Dolgoročni del SPRS bo vključeval vizijo prostorskega razvoja države, dolgoročne cilje, ključne usmeritve za doseganje dolgoročnih ciljev, s čemer se bo navezovala na Strategijo razvoja Slovenije 2030, z usmeritvami za 2050, ter povezovanje akterjev za izvajanje SPRS.

V srednjeročnem obdobju, v navezavi na programsko obdobje (do 2030), bodo v akcijskem programu opredeljeni merljivi srednjeročni cilji in prioritete, ukrepi za njihovo doseganje ter usmeritve za funkcionalna območja. Zagotovljeno bo spremljanje izvajanja SPRS in doseganja ciljev.

Prostorski cilji bodo oblikovani tako, da bodo vključevali različne sektorske cilje, ki so prostorsko relevantni oz. prispevajo k doseganju vizije prostorskega razvoja države. Za njihovo izvajanje bodo opredeljene prioritete ter usmeritve za različne ravni.

Nova SPRS bo vključevala okvirne razdelave po območjih in področjih, zlasti za tiste vsebine, ki bodo v okviru srednjeročnega obdobja opredeljene kot ključne za izvajanje zastavljenih ciljev. Predvidene so podrobnejše usmeritve za prednostna območja za stanovanjsko oskrbo v navezavi na demografski razvoj in migracije ter za oskrbo z energijo iz obnovljivih virov energije. Predvidene so okvirne območne razdelave z usmeritvami za funkcionalna urbana območja ter morje in obalo (kot izvajanje Direktive o prostorskem načrtovanju in protokola o Integralnem upravljanju z obalnimi območji Barcelonske konvencije), za podeželska ter obmejna in gorska območja.

Nova SPRS bo ohranila enako razmerje do drugih prostorskih dokumentov kot do sedaj – ti bodo morali izvajati usmeritve SPRS na administrativni ravni, za katero se bodo pripravljali. Za razvojne dokumente posameznih področij in dejavnosti bo podana ocena o njihovem prispevku k udeležanju SPRS.

Za izvajanje SPRS bo vzpostavljena ustrezna medresorska in mednivojska koordinacija, ki bo skrbela za usposabljanje, izmenjavo izkušenj in sprotno ugotavljanje problemov na podlagi poročila o prostorskem razvoju.

Sistem spremljanja stanja prostorskega razvoja, ki je že vzpostavljen, bo omogočal redno in periodično poročanje o prostorskem razvoju Vladi in Državnemu zboru RS.

6. Koraki priprave nove SPRS 2050

Priprava nove SPRS je bila v letu 2015 zastavljena kot prenova SPRS 2004, po sprejemu ZUreP-2 pa se pripravlja kot nova SPRS 2050.

V prvem koraku so bila pripravljena izhodiščna gradiva prenove SPRS (Izhodišča za prenovo SPRS, Procesni načrt in Poročilo o prostorskem razvoju). Izdana je bila odločba za izvedbo celovite presoje vplivov SPRS na okolje. Po pridobljenem odzivu deležnikov ter začetnem poročilu strateškega vrednotenja, so bila izhodišča dopolnjena in oblikovana kot vladno gradivo za obravnavo in sprejem na Vladi RS, a do obravnave ni prišlo zaradi stališča Službe Vlade za zakonodajo, da je treba počakati na spremembe prostorske zakonodaje, katere priprava je bila kasneje zamaknjena za več kot leto dni. Ne glede na to je paralelno potekalo usklajevalne pravnih podlag s ciljem ustreznjega definiranja vloge SPRS v razvojni politiki države, njena navezava na druge, po novem predvidene prostorske dokumente, kakor tudi način njenega spreminjanja in dopolnjevanja.

Drugi korak je obsegal pripravo osnutka SPRS (SWOT analiza vizija in cilji prostorskega razvoja, zasnova prostorskega razvoja Slovenije s prioritetami in usmeritvami, osnutki razdelave po območjih oziroma temah ter kazalniki za spremljanje izvajanja) ter okoljskih izhodišč.

Prvi del aktivnosti (SWOT analiza, vizija, cilji, obravnava po specifičnih območjih in področjih) je bil izveden in podprt s strokovnimi analizami, organizirane so bile tematske fokusne skupine za poglobljeno obravnavo določenih prostorsko razvojnih vprašanj s predstavniki resorjev, drugih relevantnih institucij in nevladnih organizacij. Sledila je priprava prostorskega modela kot podlage za koncept prostorskega razvoja in dokončanje osnutka dokumenta. Delo je potekalo od julija 2015 do decembra 2019.

V tretjem koraku bo z deležniki opravljena razprava o osnutku SPRS in okoljskem poročilu, ki bo podlaga za pripravo predloga SPRS 2050, njegove medresorske obravnave, sprejem na Vladi RS ter posredovanje v Državnem zboru Republike Slovenije. Predviden časovni okvir: januar do maj 2020.

V četrtem koraku sledi postopek sprejemanja in sprejem v Državnem zboru RS. Predviden časovni okvir: junij do december 2020.

Peti korak je namenjen uveljavitvi nove SPRS 2050 po njenem sprejemu. Za začetek izvajanja bo pripravljena konferenca. Vzpostavljena bo platforma za koordinacijo usposabljanja za izvajanje, za izvajanje na različnih ravneh ter za spremljanje izvajanja. Predviden časovni okvir: januar – marec 2021.

7. Posvetovalni proces v podporo procesu prenove SPRS (Procesni načrt)

Za podporo prenovi SPRS je vzpostavljen proces posvetovanja in sodelovanja z različnimi deležniškimi skupinami, prilagojen posameznim korakom priprave. V procesu je predvideno presečno usklajevanje in oblikovanje rešitev v smeri sinergij za doseganje prostorske kohezije in ustrezne funkcionalnosti prostora, kar bo tudi v primeru razhajanja mnenj prispevalo k temu, da bodo odločitve za vse deležnike bolj razumljive in bolj sprejemljive.

V procesu je do zdaj potekalo usklajevanje (prostorsko) relevantnih sektorskih politik in drugih javnih interesov skozi kontinuiran proces vključevanja ključnih deležnikov v niz posvetovalnih dogodkov in aktivnosti, ki izhajajo iz posameznih vsebinskih področij in vprašanj.

Poleg glavnih petih posvetovalnih dogodkov, namenjenih vsem deležnikom, ki so bili izvedeni od maja 2015 do novembra 2017, so bila organizirana tudi dodatna posvetovanja s posameznimi skupinami deležnikov o specifičnih vsebinskih vidikih SPRS (tematske fokusne skupine).

Zagotovitev vključenosti javnosti in deležnikov v proces prenove SPRS ima obvezujočo pravno podlago v Aarhuški konvenciji – konvenciji o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (Ur.l. RS, št.62/04), v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja – ZDIJ-UPB2 (Ur.l. RS, št. 51/06) in v Resoluciji o normativni dejavnosti – ReNDej (Ur.l. RS št. 95/09).

8. Podrobnejša obrazložitev

8.1 Izvajanje SPRS 2004 (Poročilo, 2016)

SPRS vključuje 12 prostorskih ciljev, 8 prioritet, usmeritve za razvoj prostorskih sistemov, poselitve, infrastrukture in krajine na regionalni in lokalni ravni ter ukrepe za izvajanje (IV. poglavje). To poglavje vključuje 4 vrste ukrepov (Programi, pomembni za izvajanje prostorske strategije, Naloge in aktivnosti nosilcev urejanja prostora ter drugih subjektov, pristojnih za izvajanje prostorske strategije, Zagotavljanje skladnosti razvojnih dokumentov in prostorskih aktov s prostorsko strategijo, Spremljanje izvajanja prostorske strategije). Ocena izvajanja SPRS je zato podana skozi oceno doseganja ciljev, prioritet in upoštevanja prostorskih usmeritev pri načrtovanju na drugih ravneh ter skozi oceno izvajanja ukrepov iz IV. poglavja. Ugotovitve so podrobneje predstavljene v Poročilu o prostorskem razvoju, ki je spremljajoči dokument izhodišč za novo SPRS 2050.

Ugotovitve² kažejo, da so se **ukrepi za izvajanje SPRS** v obdobju 2004-2013, opredeljeni v IV. poglavju, z redkimi izjemami izvajali **srednje dobro ali slabo**. Dokaj ugodno je stanje na področju

² Ocena izvajanja politike je povzeta po sklepnem poročilu: SPRS2030 – Analiza izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov. Univerza v Ljubljani, ACER Novo mesto d.o.o., 2014

programov v podporo izvajanju strategije, saj večina takih programov obstaja, razvidna je tudi določena usklajenost s SPRS. Vendar glede na druge ugotovitve lahko trdimo, da je ta usklajenost bolj posledica naključja in vpetosti vseh dokumentov v isti širši okvir, kot pa načrtne priprave in učinkovitega usklajevanja teh dokumentov s SPRS. Izstopa tudi, da v podporo izvajanju SPRS niso bili pripravljeni programi na področju urbane prenovе in zemljiške politike, s katerimi bi lahko odločilno podprli izvajanje koncepta policentričnega urbanega razvoja.

Pri izvajanju SPRS sodelujejo nosilci urejanja prostora, ki so svoje naloge opravljali delno ali v celoti. V SPRS je navedenih 30 nosilcev urejanja prostora, vendar se je njihovo število med letoma 2004 in 2013 zaradi spreminjanja zakonodaje ter preoblikovanja posameznih sektorjev in združevanju področij precej spreminjalo. Seznam državnih nosilcev urejanja prostora za leto 2013 vsebuje 17 nosilcev urejanja prostora, med njimi pa ni več področij, kot so npr. zdravstveno varstvo, šolstvo in šport, socialne zadeve, družbeni razvoj in varstvo ter turizem, torej tistih, ki so ključna za zagotavljanje kakovostnega in zdravega bivalnega okolja ter blaginje prebivalstva.

Manj uspešne so pri opravljanju svojih nalog lokalne skupnosti, ki **zamujejo s sprejemanjem prostorskih aktov**. Ti tudi niso v celoti skladni z usmeritvami na strateški ravni. Kot neuspešno pri izvajanju svojih nalog je bilo ocenjeno ministrstvo, pristojno za prostor, ki je delno uspešno le na področjih informiranja, promocije prostorskega načrtovanja in sodelovanja javnosti, neuspešno pa pri spremljanju stanja na področju urejanja prostora, čeprav so ravno na tem področju v zadnjem obdobju bile izvedene nekatere aktivnosti (npr. priprava poročila). Okrnjeno izvajanje teh nalog je deloma posledica spremenjene zakonodaje, deloma organizacijskih sprememb, ki so vplivale na spremenjen obseg nalog ministrstva. Ministrstvo, pristojno za prostor, je **neuspešno** tudi pri svoji osnovni nalogi, to je **koordinaciji aktivnosti urejanja prostora**, kjer je zaradi sprememb zakonodaje, zlasti evropskih direktiv in načina dela, ki temelji na pisnih stališčih, usklajevanje med posameznimi vsebinami in nosilci urejanja prostora postalo praktično nemogoče. Ministrstvo po spremembi zakonodaje koordinira samo še pripravo državnih prostorskih načrtov. Pri pripravi občinskih prostorskih načrtov se morajo občine usklajevati z vsakim od nosilcev urejanja prostora posebej, kar v postopke vnaša določeno negotovost in jih podaljšuje. V postopku usklajevanja so kot enako neuspešna ocenjena še druga ministrstva in Vlada RS. Odsotnost usklajevanja in pomanjkljiva priprava ustreznih strokovnih podlag so dodaten razlog za slabo usklajenost prostorskih aktov na državni in občinski ravni z usmeritvami v SPRS, pri čemer je stanje na področju državnih prostorskih načrtov ocenjeno kot boljše. Pri občinskih prostorskih načrtih je usklajenost na načelni ravni zadovoljiva, na izvedbeni pa se kaže neusklajenost zlasti pri opredelitvi omrežja naselij in posegih zunaj poselitvenih območij.

SPRS za zagotavljanje usklajenosti razvojnih dokumentov s prostorsko strategijo predvideva aktivnosti treh deležnikov: ministrstev (kot nosilci priprave), pripravljavca SPRS ter Vlade RS. Ugotavljanje skladnosti razvojnih aktov je omejeno na postopek medsektorskega usklajevanja v postopku priprave dokumentov, kar je vsebinsko gledano, premalo. Cilji SPRS so formalno vključeni v državne razvojne in sektorske dokumente.

Razlogi oziroma **sistemske ovire** pri uresničevanju ukrepov za izvajanje SPRS so: pomanjkanje koordinacije in sodelovanja, zlasti pri nekaterih nosilcih urejanja prostora. Primeri so okoljevarstvene

omejitve pri izvajanju ukrepov ali nepovezano delovanje oddelkov za gospodarsko javno infrastrukturo in promet. Dodatni razlogi so v načinu dela, ki poteka prevladujoče prek izdaje pisnih smernic in mnenj in le redkokdaj dopušča ali izrecno predvideva skupne usklajevalne sestanke; spremembe področne zakonodaje (tudi zaradi zahtev EU), ki povzročajo težave pri usklajevanju nalog NUP in spreminjajo njihove pristojnosti; pomanjkanje finančnih sredstev; odsotnost regionalne ravni, prevelik razkorak med državno in lokalno ravno, kadrovska podhranjenost občin na področju prostorskega načrtovanja; odsotnost inštrumentov in podrobnejših predpisov; pomanjkljive evidence; zastarele opredelitve v SPRS, npr. kot posledica vmesnih sprememb zakonodaje, na primer na področju varstva kulturne dediščine, ali zaradi nejasnih oz. pomanjkljivih opredelitev posameznih prostorskih kategorij, pojavov, na primer kakovost bivanja, poselitvev.

8.2 Prostorski razvoj po uveljavitvi SPRS (Poročilo, 2016)

Prostor se zaradi družbenih in gospodarskih razlogov in potreb, ki se odražajo skozi antropogene posege, ter naravnih procesov, **neprestano spreminja**. Prostorsko razvojni trendi na različnih vrstah območij se med seboj razlikujejo.

Težnje prostorskega razvoja Slovenije so bile preučene in opisane že ob pripravi Politike prostorskega razvoja RS – dokumenta, ki ga je v letu 2001 sprejela Vlada RS. Preobrazba slovenskega prostora v obdobju pred pripravo Politike prostorskega razvoja RS je bila ocenjena kot **stihijska**, z značilnostmi **nesmotrne razpršene gradnje** zunaj strjenih naselij ter razvrednotenjem kulturne krajine in naselbinske dediščine, pri čemer k vidni preobrazbi slovenskega prostora prispevata še **zaraščanje** kmetijskih zemljišč ter gradnja prometne in energetske infrastrukture (Politika ..., 2002). Kljub temu je bil slovenski prostor ocenjen kot **razmeroma kakovosten**, izpostavljeni so: raznovrstnost poselitvenih struktur, kakovostno okolje in dobra prometna povezanost.

Več kot desetletje po pripravi Politike prostorskega razvoja RS ugotavljamo, da so se takrat opisane **težnje prostorskega razvoja nadaljevale** tudi v zadnjem desetletju. Nadaljevali so se mnogi negativni pojavi in procesi v prostoru, so pa bili doseženi nekateri uspehi predvsem na področju izboljšanja komunalne javne infrastrukture in kakovosti nekaterih sestavin okolja (npr. kakovost površinskih voda).

V Politiki prostorskega razvoja RS izpostavljen trend nesmotrne razpršene gradnje, se je nadaljeval tudi v prejšnjem desetletju. Deloma je k temu prispevala gradnja nezakonitih objektov pogosto na kmetijskih zemljiščih, večinoma gre za legalno zgrajene objekte na stavbnih zemljiščih določenih v veljavnih prostorskih aktih občin. Nadaljeval se je trend suburbanizacije slovenskega prostora predvsem v funkcionalnih območjih večjih mest.

V mestih – urbanih naseljih – so zgoščena delovna mesta ter storitve javnega družbenega pomena. Večja mestna naselja demografsko stagnirajo – število prebivalcev v mestnih naseljih **se povečuje počasneje** od državnega povprečja. Storitvene in oskrbne dejavnosti se iz mestnih središč selijo na njihovo obrobje, pogosto v neposredno bližino obvoznih cest ter avtocestnih priključkov, saj so te lokacije ekonomsko zanimive. **Selitev** teh dejavnosti **na obrobje** vsebinsko siromaši mestna središča, povzroča njihovo praznjenje ter prebivalcem slabša možnosti za oskrbo.

Pritiski suburbanizacije so še posebej močni ob avtocestnem križu oz. na območjih, ki so s cestno infrastrukturo dobro povezana. Privlačnost suburbanih naselij povečujejo visoke cene stanovanjskih nepremičnin v mestih, saj so cene zemljišč in nepremičnin ugodnejše, kot v mestnih središčih, visoka stopnja mobilnosti prebivalstva (število osebnih vozil na prebivalca) ter dobro razvejana cestna infrastruktura. Pomanjkanje dostopnih najemnih stanovanj vpliva na nizko stopnjo stanovanjske mobilnosti ter na način reševanja stanovanjske stiske prebivalcev z gradnjo stanovanj v lastni režiji. Investitorji v stanovanjske objekte so še posebej po letu 2008 v pretežnem delu fizične osebe, prevladujoč tip novozgrajenih stanovanjskih stavb so enostanovanjske stavbe. Prebivalstvo v suburbanih in periurbanih naseljih je mlajše od nacionalnega povprečja, selitveni saldo pozitiven, stopnja delovne aktivnosti praviloma višja kot v bližnjem nacionalnem oziroma regionalnem središču.

Po obdobju visoke gospodarske rasti in zniževanja ravni brezposelnosti med letoma 2002 in 2008, je obdobje gospodarske krize prineslo upad bruto družbenega proizvoda (BDP), zmanjšanje števila delovnih mest in visoko rast brezposelnosti. **Zmanjšanje števila delovnih mest** po začetku gospodarske krize je bilo v suburbanih območjih Slovenije nižje kot v nacionalnih središčih ter v obmejnih in perifernih območjih Slovenije. V nekaterih suburbanih območjih se je v času gospodarske krize število delovnih mest tudi nekoliko povečalo. Število dnevnih **delovnih migrantov** proti urbanim središčem se povečuje, povečujejo se tudi obratni dnevni migracijski tokovi – iz smeri središč proti manjšim naseljem v njihovi okolici. Indeks delovne mobilnosti se je med leti 2007 in 2012 povečal v vseh mestnih občinah razen v Mestni občini Kranj in Mestni občini Koper, povečal se je tudi delež delovnih migrantov. Obratni migracijski tokovi so posledica zmanjševanja števila delovnih mest v tradicionalnih zaposlitvenih središčih ter povečevanja števila delovnih mest v suburbanih občinah, kjer so bile v zadnjih dveh desetletjih načrtovane in zgrajene številne poslovne cone, v katerih so prostor našla številna podjetja v zelo raznolikih dejavnostih (proizvodnja, trgovina, logistika, storitve ...). Od začetka gospodarske krize se je povečalo tudi število čezmejnih delovnih migrantov. Povečalo se je predvsem število migrantov v Avstrijo, katerih število se je po letu 2010 podvojilo, medtem ko je število migrantov v Italijo v tem obdobju nekoliko upadlo.

Bolj oddaljena, obmejna ali gorata podeželska območja **se pospešeno demografsko prazniijo**, prebivalstvo se stara. Stopnja registrirane brezposelnosti je pogosto višja od nacionalnega povprečja (Prekmurje, Koroška, Bela krajina in Pokolpje, Posočje...). Predvsem dobro izobraženi mladi na teh območjih težko najdejo svoji izobrazbi in interesom ustrezno zaposlitev, zato se preseljujejo v urbana središča oz. v njihovo bližino.

8.3 Predlogi za ukrepanje (Poročilo, 2016)

Na podlagi ugotovitev poročilo podaja **predloge za izboljšanje** na področjih usklajevanje med interesi v prostoru, na področju zemljiške politike in urbane prenovе ter pri spremljanju izvajanja prostorske politike in stanja v prostoru. Jasneje bi bilo treba določiti cilje in ukrepe za njihovo izvajanje.

V SPRS bi morali **ločiti strateški – dolgoročni del od srednjeročnega – izvedbenega**. Slednji mora biti v večji meri kot sedaj povezan z drugimi razvojnimi državnimi dokumenti. Koordinacijo in izvajanje na lokalni ravni bi lahko izboljšali z vsebinami, ki bi bile do določene mere obravnavane tudi na

regionalni ravni. Dokument in proces njegove priprave je treba ustrezno umestiti v sistem razvojnega načrtovanja ter mu s tem zagotoviti ustrezno veljavo in prepoznavnost med različnimi deležniki v prostoru. Za uresničevanje ciljev SPRS bi morali že v fazi njene priprave intenzivno vključevati različne deležnike ter tako doseči njeno »ponotranjenje«. Obenem bi se bilo treba dosledneje sklicevati na SPRS v medresorski koordinaciji pri pripravi državnih razvojnih dokumentov in predpisov. Potrebno je opredeliti, kdo in na kakšen način skrbi za izvajanje strategije, in hkrati ustrezne deležnike zavezati k rednemu spremljanju in poročanju stanja na področju prostora. Nujna bi bila večja promocija dokumenta in na splošno prostorskega načrtovanja. Ozaveščanje in izobraževanje o pomenu prostora in o družbeni odgovornosti deležnikov bi morala potekati pri odločevalcih (na državnem in lokalnem nivoju), splošni javnosti in z vključevanjem v učne programe. K temu bi pripomogli tudi z izdajo priporočil v obliki priročnikov kot spremljevalnega gradiva SPRS.

SPRS (2004) v četrtem poglavju navaja, da izvajanje prostorske strategije poteka preko sistema spremljanja stanja, kakor je bilo zastavljeno v 155. členu takrat veljavnega Zakona o urejanju prostora - ZureP-1 in podzakonskih aktih (o sistemu zbirk prostorskih podatkov, Uredba o obveznih kazalnikih). S spremembo zakonodaje v letu 2007 je bila ta pravna podlaga odpravljena. Med pripravo nove strategije prostorskega razvoja je treba že ob sami opredelitvi prostorsko razvojnih ciljev te oblikovati tako, da bo omogočeno spremljanje njihovega doseganja. Cilje je treba v čim večji meri **kvantificirati in opredeliti ciljne vrednosti**, predvsem pa opredeliti kriterije za njihovo vrednotenje. Pri prostorskih ciljih, kjer je to le mogoče, se uporabijo kazalniki za spremljanje stanja in trendov prostorskega razvoja, opredeljeni v tem poročilu. Kjer to ni mogoče ali so na voljo primernejši kazalniki, se glede na izbrane cilje strategije vključi morebitne dodatne kazalnike. Nabor kazalnikov naj se na ustrezen način (ločeno poglavje, priloga ali spremni dokument) navede v novi strategiji.

8.4 Vloga prostora v EU in v nekaterih državah članicah

Od zgodnjih 70-let do danes, ko je pričela nastajati prostorska zakonodaja, je bil prostor prepoznan kot eden od ključnih dejavnikov razvoja družbe in integracije politik s prostorskimi učinki. Jugoslovanska praksa obravnave vseh treh komponent razvoja države, družbene, gospodarske in prostorske v sistemu družbenega planiranja je bil neke vrste predhodnica pojmovanju trajnostnega razvoja. Prepoznana so bila ključna načela prostorskega planiranja, ki mora biti demokratično, celovito, funkcionalno in dolgoročno. V evropskem merilu naj bi prostorsko planiranje prispevalo k boljši prostorski organizaciji in iskanju odgovorov na vprašanja, ki gredo preko nacionalnih okvirov (Svet Evrope, Priporočila ministrov, pristojnih za regionalni in prostorski razvoj). Kljub temu, da na ravni Evropske unije prostorsko planiranje ni predmet aquis-ja, temveč je v pristojnosti držav članic, so se ministri držav članic dogovorili o prioritetenih vsebinah oziroma področjih (EU Teritorialna agenda 2020), h katerim naj bi prispevale EU in nacionalne politike. V zadnjem letu se je pričela intenzivirati razprava o večji vlogi mest in o potrebi po urbani agendi EU. Mesta prevzemajo svojo vlogo (skozi instrument urbanega razvoja v okviru kohezijske politike), ki bo svojevrstno testno obdobje, hkrati pa bo potekala tudi razprava o tem, kako se na to odzvati z novimi instrumenti na ravni EU in posledično v državni članicah. SPRS naj bi vključevala tudi že ključne usmeritve v tem smislu.

Okvirna izhodišča za prostorski razvoj posamezne države izvajajo glede na svoj notranji ustroj in vsebino prostorskih dokumentov, sistem pa prilagajajo glede na ključne notranje in zunanje okoliščine.

Ureditev prostorskega planiranja je odvisna od državne ureditve in od t.i. kulture planiranja v posamezni državi. Zvezne države z močno regionalno ravni (dežele oziroma regije) pogosto nimajo obvezujočega strateškega prostorskega dokumenta na državni ravni, nekatere od njih (npr. Avstrija) pa imajo vzpostavljene mehanizme oblikovanja skupnih izhodišč kot vodilo za enoten pristop na regionalni ravni. V Avstriji tako koordinacijo predstavlja ÖROK (Avstrijska konferenca za prostorsko urejanje), ki pripravlja skupen neobvezujoč dokument ÖREK (Avstrijski koncept prostorskega razvoja). Povsem drugačen je primer Danske, ki strateškega prostorskega dokumenta nima, ima pa prostorski načrt, ki je vezan na mandat vlade. Ob menjavi vlade se pripravi nacionalno poročilo, na podlagi katerega se opredeli nacionalne prostorske interese in nacionalne smernice načrtovanja v okviru procesa, ki je voden od spodaj navzgor. Nekaterе države so na podlagi večletnih izkušenj in prakse prešle na integralni prostorski dokument. Nizozemska v svoji strategiji in prostorskem planu integrira prometne, prostorske, strukturno programske, vojaške in krajinske oz. naravovarstvene vsebine, določa nacionalne interese, ki jih morajo upoštevati na drugih ravneh, regionalni in lokalni, država pa ima pristojnost pregleda nad izvajanjem, a tudi skupno delo. Nekaterе države so reformirale celotno strukturo priprave politik in zmanjšale njihovo število ter povečale povezanost med njimi: Poljska ima po novem namesto stotine različnih strategij 9 novih strategij, med njimi tudi državni prostorsko-razvojni koncept 2030. Bolgarija je sprejela srednjeročni strateški dokument, ki je pripravljen kot okvir za sektorske investicije za konkretno programsko obdobje. Hrvaška ima državno prostorsko strategijo, program za izvajanje ter poročilo o stanju prostora (zadnje 2008-2012). Prostorski načrt Republike Srbije je razvojni dokument s poudarkom na regionalnem razvoju, ki ga spremlja spisak projektov.

8.5 Ključni problemi in izzivi prostorskega razvoja

V desetletju po vključitvi v EU se je zgodilo veliko sprememb, ki so zaznamovale slovenski prostor in se kažejo v prostorskih procesih, drugačnih od usmeritev strategije. V tem času so bili zaznani tudi novi, v času sprejema strategije manj poudarjeni izzivi, ki bodo vplivali na prihodnji prostorski razvoj države. Nova SPRS se mora odzvati na spremenjene mednarodne okoliščine ter socialne in ekonomske trende, ki imajo regionalne in prostorske učinke tako na ravni EU kot v Sloveniji, in sicer:

- demografske spremembe,
- zmanjševanje energetske odvisnosti Slovenije od fosilnih goriv in prehod v nizkoogljično družbo,
- globalizacija gospodarstva,
- podnebne spremembe z regionalno specifičnimi vplivi,
- zmanjševanje naravne ohranjenosti,
- nova vloga mest,
- večja vloga povezovanja v čezmejnem in širšem makroregionalnem prostoru.

Poleg navedenih izzivov na pripravo SPRS vplivajo tudi sledeča dejstva:

- odsotnost strateške razvojne vizije v državi ter pomanjkanje razumevanja, kako sektorji prispevajo k skupni viziji s svojimi politikami;
- razdrobljenost upravljanja z viri in prostorom, ki se kaže v pritisku na prostor s strani investorjev, sektorjev in lokalnih skupnosti;
- pomanjkanje strateškega pristopa na vseh upravljavskih ravneh.

Nova SPRS sicer ne more odgovoriti na vse navedene izzive, bo pa izpostavila prostorsko dimenzijo razvojnih politik.

Podnebne spremembe imajo regionalno specifične vplive; večji kot so vplivi, večje so potrebe po prilagajanju. Slovenija je prepoznana kot območje, kjer bodo posledice vpliva podnebnih sprememb v prihodnje velike, kar je posledica njenega geografskega položaja v južnem delu Alp in goratosti ozemlja (sprememba padavinskih vzorcev, povečanje pojavnosti suš, zmanjševanje snežne odeje, vročinski valovi).

Ključen izziv prostorskega razvoja: zmanjšanje ranljivosti prostora s prilagajanjem pričakovanim prihodnjim učinkom podnebnih sprememb.

Demografske spremembe: Splošen trend je povečevanje starostne odvisnosti prebivalstva, zmanjševanje deleža mladih, upadanje naravnega prirasta. Migracije prebivalstva načeloma predstavljajo potencial za razvoj, a so lahko hkrati tudi vir neravnovesij (makroregionalno gledano so regije izvora pretežno na vzhodu EU/regije ponora pretežno na zahodu, a tudi na jugu). Na nižji ravni poteka praznjenje odmaknjenih, obmejnih, pa tudi goratih predelov, prepoznana so tudi regionalno specifična spolna neravnovesja – manko žensk med 25 in 39 letom, kar vpliva na rodnost v Sloveniji. Občina Tolmin in koroške občine, na primer, beležijo upad števila žensk v tem obdobju (zlasti odseljevanje izobraženih mlajših žensk), kar je povezano z majhnimi zaposlitvenimi možnostmi).

Ključen izziv prostorskega razvoja: S kakšnim konceptom prostorskega razvoja lahko učinkovito vplivamo na ustavitev trendov praznjenja različnih vrst območij? Kako lahko s prostorskimi sredstvi povečamo privlačnost slovenskega prostora za delovno silo ustreznih kvalifikacij?

Oskrba z energijo in prehod v nizkoogljično družbo: Izziv predstavlja zmanjšanje energetske odvisnosti od fosilnih goriv na eni strani, na drugi strani pa povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Rast cen fosilnih goriv pomeni večjo izpostavljenost energetski revščini. Uravnotežiti je treba potrebe po energiji s povečanjem energetske učinkovitosti stavbnega fonda, izboljšanjem trajnostne mobilnosti (javni promet) ter z novimi koncepti energetske učinkovitega prostorskega načrtovanja in urbanizma.

Ključni izzivi prostorskega razvoja: Kako izkoristiti prostorske pristope za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv v Sloveniji? Kje so prostorski potenciali za povečanje oskrbe z energijo iz obnovljivih virov? Kje prostorsko izboljšati energetske učinkovitosti? Kakšne so prostorske možnosti za uveljavitev koncepta skoraj nič energijskih hiš? Kako lahko uveljavimo energetske (snovne) varčne prostorske načrtovanje? Kakšen koncept poselitve za doseg večje stopnje nizkoogljičnosti in manjše družbene stroške glede mobilnosti?

Globalizacija: Na osnovi ključnih teritorialnih faktorjev, ki so vitalni ekonomski viri, zlasti povezave, prednosti urbanih območij, privlačno okolje in procesi teritorialnega sodelovanja, so ključne svetovne vstopne točke (prometna vozlišča, središča globalnih finančnih sistemov ali gostitelji centrov raziskav in inovacij – R&D): London in New York, v EU pa še Pariz, Milano, konurbacija v Porurju, v soseščini pa Carigrad, Moskva.

Ključen izziv prostorskega razvoja: Na kakšen način se lahko Slovenija navezuje na ključne svetovne vstopne točke? Katere vrste infrastruktura je potrebna?

Vpetost v mednarodni prostor: Slovenija je na stičišču velikih evropskih regij, zato je poseben izziv, kako geografsko lego vpeti v razvojno in prostorsko razvojno politiko države. V makroregionalnem povezovanju, ki se je pričelo pred nekaj leti, so na pobudo nekaterih držav članic nastale strategije s ciljem lažjega in bolj prilagojenega izvajanja politike EU. Slovenija je vključena v tri makroregionalne strategije: EU Strategijo za Podonavje, EU Strategijo za Jadransko Jonsko regijo in EU Strategijo za Alpsko regijo. Svoje interese je prepoznala na področjih gospodarskega sodelovanja in inovacij, povezljivosti regij na področju prometa in energije, varstvu okolja ter obvladovanju tveganj, trajnostnem turizmu ter institucionalni krepitvi in sodelovanju. Nekateri deli države so bolj odprti v sosednji prostor, zato so bolj odprti čezmejnemu povezovanju in reševanju problemov zaposlitve, migracij ali storitev.

Ključen izziv prostorskega razvoja: Kateri so ključni prostorski vidiki, na katere bi se morala Slovenija nasloniti pri vključevanju v mednarodni prostor? Kateri so ključni prostorski potenciali, ki zagotavljajo podporo enakovrednemu vključevanju? Kakšna institucionalna podpora je za to potrebna oziroma, katere institucije bi bilo treba okrepiti in na katerih ravneh?

Nova vloga mest: Pričakovati je, da bodo imela mesta veliko večjo vlogo v prihodnjem razvoju Evrope kot do sedaj. Mesta so namreč gonilna sila evropskega in nacionalnih gospodarstev, saj se v urbanih območjih ustvari več kot dve tretjini BDP na EU ravni, so središča za delovna mesta, ustvarjalnost in inovativnost. V mestih so zgoščene človekove dejavnosti, pa tudi problemi in izzivi. Čeprav so za uspešnost spoprijemanja z izzivi in problemi nujne usklajene javne politike, se po drugi strani večina politik izvaja na lokalni ravni, kar zahteva skrb za ustrezno usposobljenost in zmogljivost na tej ravni. Mesta naj bi v prihodnosti bila prostori socialnega napredka, platforme demokracije, kulturnega dialoga, središča zelene in ekološke ter okoljske prenove, ki privabljajo in spodbujajo gospodarsko rast. Ob tem pa naj bi razvoj mest upošteval določena načela, zlasti policentrično prostorsko organizacijo, dobro dostopnost do storitev splošnega pomena, strnjenost urbane strukture ter visoko raven varstva okolja in kakovosti v mestih in njihovi okolici. Slovenska mesta so v primerjavi z evropskimi majhna, a zato za uravnotežen prostorski razvoj države nič manj pomembna. Med njimi izstopajo Ljubljana, obalno somestje ter Maribor, ki imajo vlogo tudi v mednarodnem prostoru, pa tudi druga mesta, ki imajo del svojega zaledja v čezmejnem prostoru (npr. Nova Gorica). Slovenska mesta so zaposlitvena središča za 94 % vseh zaposlenih prebivalcev in življenjski prostor za 70 % prebivalcev Slovenije z višjo ali visoko izobrazbo.

Ključen izziv prostorskega razvoja: Kakšno vlogo lahko imajo slovenska mesta v čezmejnem in mednarodnem prostoru? Kako spodbuditi boljše sodelovanje med mesti, da se bodo dopolnjevala in si ne konkurirala? Kako povečati privlačnost mest in kakovost bivanja v mestih? Kakšni so izzivi sodelovanja med mesti in njihovim zaledjem? Kako zmanjšati ogljični odtis mest?

Naravna ohranjenost je osnova za raznovrstne ekosistemske storitve, ki jih družba potrebuje za zdravo in kakovostno življenje. Kljub obsežnim naravno ohranjenim območjem, je zaznati trend upadanja biotske raznovrstnosti, fragmentacije krajine, zmanjševanja zelenih površin v urbanih območjih, pritiska na gozdove v ravninskih območjih ter zmanjšanja ekološke povezanosti, ki je pomembna za ohranjenost naravnih procesov.

Ključni izziv prostorskega razvoja: Na kakšen način lahko povečamo odpornost naravnih ekosistemov na podnebne spremembe in fragmentacijo krajine, da bodo lahko zagotavljali ekosistemske storitve za naravo, prebivalstvo in gospodarstvo? Kako lahko izkoristimo zavarovana območja za trajnostni razvoj?

8.6 Predvidene rešitve

Slovenija je zavezana trajnostni razvojni paradigmi, k čemur je SPRS dodala načelo vzdržnega prostorskega razvoja, kar je postavilo zahteve po doseganju večje gospodarske konkurenčnosti ter okoljske in socialne trajnosti v dinamičen odnos s prostorskimi potenciali. Upoštevanje prostorske dimenzije na vseh ravneh, tako v politikah, kot tudi programih in načrtih, lahko prispeva k večjemu doseganju sinergij med politikami pri njihovem izvajanju na različnih območjih. To je tudi največja priložnost za odpravo tistih administrativnih ovir v državi, ki izhajajo iz neustreznega prepoznavanja problemov in potencialov, zaradi česar izvajanje marsikatere politike trči v nepremostljive ali zamudne ovire.

Prenovljena SPRS bo torej podala jasen dolgoročen strateški okvir prostorskega razvoja države za razvojne in sektorske politike na državni, regionalni in lokalni ravni, zlasti za tiste s prostorskimi učinki, ter izhodišča za vključevanje prostorskih vidikov s ciljem optimalnega doseganje principov trajnostnega (in vzdržnega) prostorskega razvoja na različnih območjih. Prenovljena SPRS bo vključevala srednjeročna vsebinska izhodišča, kot korak na poti k doseganju dolgoročnih ciljev, povezovala bo merljive cilje prostorskega razvoja z izvajanjem sektorskih politik v konkretnem programskem obdobju.

8.7 Postopek priprave in sprejetja SPRS 2050

Postopek priprave in sprejetja SPRS določata 68. in 69. člen ZUreP-2, upoštevajoč naslednja načela urejanja prostora (2. poglavje ZUreP-2): načelo usklajevanja interesov (9. člen), načelo strokovnosti (10. člen), načelo sodelovanja javnosti (11. člen) in načelo ekonomičnosti (12. člen).

Postopek priprave SPRS prostorskega razvoja Slovenije je kompleksen proces, ki se izvede v petih korakih. Načrtovan je kot proces, v okviru katerega poteka usklajevanje prostorsko relevantnih sektorskih politik in drugih javnih interesov. Skozi niz posvetovalnih dogodkov in aktivnosti, ki se

vrstijo v vseh predvidenih korakih, so dane možnosti za odprto razpravo, sprotne preveritve vsebinskih in interesnih izhodišč, predvsem pa uskladitev pogledov o prostorski viziji države ter prostorskih ciljev kot podlagi za pripravo vsebinsko usklajenega dokumenta, ki bo sprejet in podprt s strani vseh udeležencev pri urejanju prostora oz. relevantnih deležnikov.

1. Izhodišča za pripravo SPRS 2050

- V prvem koraku Ministrstvo za okolje in prostor na podlagi spremljanja, analize in ocene stanja v prostoru, Poročila o prostorskem razvoju Slovenije, pripravi Izhodišča za pripravo SPRS (68. člen ZUreP-2). V pripravo Izhodišč se vključijo udeleženci pri urejanju prostora in drugi deležniki, ki se jim tudi predstavi predviden proces njihovega vključevanja v celoten postopek priprave in sprejema SPRS, s čemer se jim omogoči zgodnje in učinkovito sodelovanje v vseh fazah priprave dokumenta. Ministrstvo organizira javna posvetovanja in sestanke z udeleženci urejanja prostora in drugimi deležniki, na podlagi katerih dopolni in pripravi usklajena Izhodišča.
- Ministrstvo je pripravilo in predstavilo Izhodišča za prenovu SPRS na posvetu, 22. maja 2015 in nanj pridobilo mnenja udeležencev o izpostavljenih izzivih, povezanosti razvojnih in prostorskih vsebin, vključevanju prostorskih vidikov v razvojne dokumente države, obravnavi specifičnih vsebin ali območij, ključnih dejavnikov za izvajanje strategije, procesnemu načrtu za vključevanju javnosti ter drugih vidikih (https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/d3902fbb30/1posvetovanje_povzetek_mnenj.pdf). Omogočeno je bilo tudi dajanje pripomb v elektronski obliki. Na osnovi podanih mnenj in posredovanih predlogov je ministrstvo pripravilo dopolnjena izhodišča, ki štejejo kot izhodišča na podlagi 68. člena ZUreP-2, ki je bil sprejet novembra 2017.

2. Priprava osnutka SPRS 2050

- V drugem koraku se pripravi **osnutek SPRS**, ki vključuje vizijo prostorskega razvoja države z dolgoročnimi cilji prostorskega razvoja in dolgoročen koncept prostorskega razvoja Slovenije s prednostnimi nalogami in usmeritvami za doseganje ciljev prostorskega razvoja ter tudi strateške usmeritve in izhodišča za urejanje prostora na državni, regionalni in občinski ravni.
- Vzporedno s pripravo osnutka SPRS potekata **strateško vrednotenje in strateška presoja vplivov na okolje za SPRS 2050**. Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, v juliju 2015 pridobilo odločbo ministrstva, pristojnega za okolje, da je za SPRS 2050 treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje. Sestavni del postopka je tudi izvedba presoje sprejemljivosti izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja. Obe vrednotenji, strateško vrednotenje in strateška presoja vplivov na okolje, se vodita po lastni metodologiji in po lastnem postopku. Za presojo vplivov na okolje se uporabi metodologija za pripravo okoljskega poročila v skladu z veljavno zakonodajo za celovite presoje vplivov na okolje (Zakon o varstvu okolja (U. l. RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06–ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07– ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09– ZPNačrtA, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ in 21/18 – ZNOrg in 84/18 - ZIURKOE). Oba pristopa (strateško vrednotenje in postopek celovite presoje vplivov na okolje) razmerje med prostorom in okoljem pokrivata celovito. Strateškost celovite presoje vplivov na okolje se zagotovi s povezavami s strateškim vrednotenjem, katerega namen je zagotovitev prostorske kohezije na osnovi prostorskih potencialov, konsistentnosti in celovitosti dokumenta (ciljev, ukrepov in

usmeritev) ter sinergijske povezanosti med ukrepi prostorske ter drugih politik, še zlasti prometne, energetske, okoljske, regionalne in področja javne uprave.

- V tem koraku se pripravijo tudi dodatne strokovne analize in gradiva za posamezne specifične teme kot so funkcionalna urbana območja, prostorske možnosti za nizkoogljično družbo, podeželje in zelena infrastruktura, gorska in obmejna območja, morje in obala. Priprava končnih strokovnih gradiv poteka v okviru fokusnih skupin, in sicer preko interaktivnega dela predstavnikov ministrstev, lokalnih skupnosti, regionalne ravni, strokovne javnosti in nevladnih organizacij na podlagi vnaprej pripravljenih gradiv, ki jih za posamezno tematsko področje izdelajo zunanje strokovne inštitucije.
- Priprava osnutka SPRS poteka skozi posvetovalni proces z udeleženci pri urejanju prostora. Ministrstvo organizira javna posvetovanja in sestanke za posamezne vsebinske sklope osnutka SPRS: vizija, cilji, model/koncept prostorskega razvoja Slovenije. Za posamezne specifične teme prostorsko razvojnih vprašanj organizira poglobljeno obravnavo v okviru fokusnih skupin. Rezultati javnih posvetovanj in strokovnih obravnav se vključijo v osnutek Strategije za javno objavo.

3. Javna objava in razprava o osnutku SPRS 2050

- Ministrstvo, pristojno za prostor, po pridobljenem mnenju o ustreznosti okoljskega poročila in mnenja o sprejemljivosti vplivov plana na okolje s strani ministrstva, pristojnega za okolje, organizira javno razpravo o osnutku SPRS 2050 z javno razgrnitvijo osnutka in okoljskega poročila.
- Ministrstvo, pristojno za okolje, zaprosi sosednje države o odločitvi o vključitvi v postopek celovite presoje vplivov na okolje najkasneje hkrati z javnim naznanilom o poteku javne razgrnitve osnutka SPRS in okoljskega poročila.
- V tretjem koraku Ministrstvo za okolje in prostor objavi osnutek SPRS 2050 v svetovnem spletu za javnost in udeležence pri urejanju prostora pozove, da v 60 dneh posredujejo pripombe in predloge, ki jih imajo v zvezi z osnutkom. Ministrstvo v okviru javne razprave izvede javni posvet (2. odstavek, 69. člen ZUreP-2).
- Vsebinska razprava bo opravljena v najširšem krogu deležnikov, na podlagi zaključkov bo pripravljen predlog nove SPRS 2050.

4. Priprava predloga SPRS 2050 in njegov sprejem

- V četrtem koraku Ministrstvo za okolje in prostor na podlagi pripomb in predlogov udeležencev pri urejanju prostora in drugih deležnikov pripravi predlog SPRS 2050 in Okoljskega poročila. Po potrebi, v primeru neusklajenih rešitev, izvede dodatna posvetovanja z udeleženci pri urejanju prostora in drugimi deležniki ter obravnavo gradiva na prostorskem svetu.

Po prejemu odločbe o sprejemljivosti vplivov plana s strani ministrstva, pristojnega za okolje, predlog SPRS 2050 obravnava in potrdi Komisija za prostorski razvoj. Na predlog Vlade predlog SPRS 2050 sprejme Državni zbor Republike Slovenije z resolucijo.

5. Uveljavitev SPRS 2050 po sprejemu

- Peti korak je namenjen uveljavitvi nove SPRS po njenem sprejemu. Predvidena je konferenca ob pričetku izvajanja, na kateri se predstavijo ključne vsebine kot podlaga za koordinacijo izvajanja na ravni vlade in na regionalni ravni. V skladu z ZUreP-2 je predvidena vladna Komisija za

prostorski razvoj, preko katere se zagotavlja usklajenost in upoštevanje ciljev urejanja prostora in Strategije prostorskega razvoja Slovenije.

- Vzpostavi se sistem usposabljanja udeležencev pri urejanju prostora in drugih deležnikov za njeno izvajanje.
- Ministrstvo za okolje in prostor za izvajanje SPRS pripravi akcijski program, v katerem se določijo in prikažejo prednostne naloge in ukrepi za izvajanje Strategije v srednjeročnem obdobju za posamezna območja ali dejavnosti ter usmeritve za pripravo prostorskih aktov (67. člen ZUreP-2) Akcijski program sprejme Vlada RS.

8.10 Vključevanje udeležencev pri urejanju prostora in drugih relevantnih deležnikov

Postopek priprave in sprejema SPRS 2050 je bil zasnovan kot celosten posvetovalni proces, s katerim je omogočeno kontinuirano, transparentno in široko odprto vključevanje udeležencev pri urejanju prostora in drugih ključnih deležnikov z organizacijo niza javnih posvetovalnih dogodkov in drugih aktivnosti, ki si sledijo v določenih korakih priprave dokumenta.

Namen celostnega posvetovalnega procesa je zagotoviti informiranost udeležencev pri urejanju prostora, drugih deležnikov in splošne javnosti o postopku priprave in sprejema SPRS, stanju prostora, razvojnih izzivih in predlogih, ki jih v proces prinašajo različni sektorji, udeleženci pri urejanju prostora in drugi deležniki ter omogočiti razpravo in uskladitev o ključnih vsebinskih vprašanjih, ob tem pa zagotoviti smotrno rabo finančnih in človeških virov ter časa.

Posvetovalni dogodki prvenstveno izhajajo iz potrebe po obravnavi posameznih vsebinskih področij in vprašanj. Poleg glavnih širših posvetovalnih dogodkov, namenjenih vsem udeležencem pri urejanju prostora in deležnikom, so bila predvidena tudi dodatna posvetovanja v okviru fokusih skupin in drugih oblik posvetovanj s posameznimi skupinami udeležencev pri urejanju prostora, namenjena razpravi o specifičnih vsebinskih vidikih priprave SPRS 2050. Predvideni dogodki in aktivnosti v posvetovalnem procesu (od širšega vključevanja vseh udeležencev pri urejanju prostora do ožjega posvetovanja z izbranimi skupinami udeležencev) so dali možnost za odprto razpravo, medsebojno soočenje in preveritev različnih vsebinskih in interesnih izhodišč, predvsem pa pripravo vsebinsko usklajenega dokumenta, ki bo sprejet in podprt s strani vseh relevantnih (ključnih) udeležencev pri urejanju prostora.

Eden od ključnih namenov procesnega načrta je tudi usklajevanje z drugimi politikami v procesu priprave in sprejema SPRS 2050 skozi ustrezno in učinkovito sodelovanje vseh udeležencev pri urejanju prostora in drugih relevantnih deležnikov in različnih skupin javnosti. To je ključni pogoj za doseganje višje stopnje legitimnosti in sprejemljivosti dokumenta, za uveljavljanje interesov različnih javnosti, je pa tudi sredstvo za izboljšanje doseganja ciljev politike skozi ukrepe, ki jih bodo izvajali ključni deležniki skozi izvajanje svojih – sektorskih politik, programov ali načrtov, ali udeleženci pri urejanju prostora in drugi deležniki, ki izvajanje lahko podprejo skozi svoje strokovno delo ali aktivnosti nevladnih organizacij.

Zasnova procesnega načrta izhaja iz dejstva, da je potreba po informiranju, izmenjavi stališč in usklajevanju na začetku in na sredini procesa priprave SPRS 2050 večja, zato je takrat tudi vključevanje deležnikov in pogostost dogodkov intenzivnejše in se zmanjšuje proti koncu procesa priprave SPRS 2050. Zgodnje in kontinuirano vključevanje različnih skupin deležnikov v proces priprave SPRS 2050 omogoča, da se relevantni podatki, informacije in predlogi deležnikov vključijo v vsebinsko pripravo dokumenta že od samega začetka, tako pri oblikovanju vizije prostorskega razvoja Slovenije, definiranju krovnih ciljev, ugotavljanju in izražanju potreb, oblikovanju usmeritev in prioritet ter ukrepov za izvajanje SPRS 2050. Izhajajoč iz tega, je proces posvetovanj zasnovan tako, da se postopoma, proti zaključku procesa pogostost interakcij z deležniki zmanjšuje. Predvideno je, da se v procesu obravnavajo in uskladijo vsi kritični vidiki, kar bo, tudi v primeru razhajanja mnenj prispevalo k temu, da bodo odločitve za vse udeležence pri urejanju prostora in druge deležnike bolj razumljive in predvsem sprejemljive.

Zagotovitev vključenosti javnosti in deležnikov v proces priprave in sprejema SPRS ima tudi obvezujočo pravno podlago v Aarhuški konvenciji – konvenciji o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (Ur. l. RS, št. 62/04), v Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja – ZDIJ-UPB2 (Ur. l. RS, št. 51/06) in v resoluciji o normativni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 95/09).

Za uspešnost sodelovanja je še zlasti pomembno, da se udeleženci pri urejanju prostora, drugi deležniki in širša javnost v postopek priprave SPRS vključijo že v začetni fazi priprave izhodišč za prenovu dokumenta. Praksa vključevanja javnosti pri pripravi prostorskih dokumentov je pokazala, da je organizirano neformalno vključevanje zaželeno zaradi boljše uskladitve ciljev, preveritve tez, predvsem pa zaradi večanja legitimnosti strateškega dokumenta in sprejemljivosti ključnih ciljev prostorske politike.

Proces priprave oz. prenove SPRS 2050 je odprt za vse vrste udeležencev pri urejanju prostora in deležnikov ter javnosti. Zaradi širokega vsebinskega nabora SPRS 2050 in zagovitve racionalnosti dela v procesu priprave SPRS 2050, sta število in vrsta vključenih udeležencev pri urejanju prostora in drugih deležnikov v posameznih fazah procesnega načrta različna.

Osnovni cilji procesa usklajevanja javnih politik z vključevanjem udeležencev pri urejanju prostora in drugih ključnih deležnikov so:

- v pripravo SPRS 2050 vključiti znanje, izkušnje, podatke in informacije iz relevantnih sektorskih politik ter posledično omogočiti dobro usklajenost izhodišč, krovnih ciljev, prioritet in strateških usmeritev SPRS 2050 z drugimi relevantnimi politikami, ter s tem boljšo umeščenost strategije v razvojno politiko države ter doseganje boljših učinkov in sinergij na vseh ravneh;
- v pripravo SPRS 2050 vključiti podatke, znanje in predloge predstavnikov javne uprave, odločevalcev na različnih ravneh in z različnimi odgovornostmi, ter oblikovalcev in izvajalcev regionalnih politik, kar bo posledično prispevalo k izboljšanju kakovosti strategije in njene izvedljivost v praksi;
- v pripravo SPRS 2050 vključiti podatke, znanje in predloge tudi drugih deležnikov, kar bo strategijo bolj približalo dejanskim potrebam, prioritetam in vrednotam v družbi;

- krepiti skupno in individualno ozaveščenost in znanje udeležениh, povezano s SPRS 2050;
- izboljšati skupno razumevanje stanja prostora in problemov ter doseči konsenz glede vizije, ciljev, prioritet in usmeritev ter s tem doseči boljšo izvedljivost;
- izboljšati pogoje za izvedbo SPRS 2050 v praksi in učinkovitejšo rabo človeških, finančnih in drugih virov;
- povezati različne udeležence pri urejanju prostora in druge deležnike in krepiti medsebojno zaupanje;
- povečati občutek pripadnosti in solastništva SPRS 2050 in s tem krepiti širšo sprejemljivost strategije ter večjo podporo in sodelovanje udeležencev pri urejanju prostora in drugih deležnikov pri njenem izvajanju;
- prispevati k doseganju prostorske kohezije in prostorskih razvojnih ciljev;
- pritegnitev vseh ključnih udeležencev pri urejanju prostora in drugih deležnikov k aktivni soudeležbi pri pripravi SPRS 2050 ter vzpostavitev trajnega dialoga in sodelovanja pri nadaljnjem izvajanju.